

#10 Technologische samenwerking met China

Clingendael Instituut

Oktober 2021

Belangrijkste Bevindingen

- Balans tussen openheid en bescherming staat centraal. Nederland wil technologische samenwerking met China behouden vanwege kansen, maar tegelijkertijd risico's zoals afhankelijkheid en ongewenste technologieoverdracht beperken.
- De rol van de Chinese overheid vergroot risico's. Door de sterke sturende rol van de Chinese staat is samenwerking gepolitiseerd en neemt het risico op kennisoverdracht en beïnvloeding toe.
- Belangen bij samenwerking zijn groot. Toegang tot markt, financiering, kennis en talent maakt China belangrijk voor het Nederlandse innovatievermogen en concurrentiepositie.
- Risico's zijn structureel en niet volledig te vermijden. Strategische afhankelijkheid en kennisoverdracht hangen samen met het Chinese systeem en kunnen slechts beperkt worden ingeperkt.
- Meer concrete beleidskeuzes zijn nodig. Het uitgangspunt 'open waar het kan, beschermend waar het moet' is relevant, maar vraagt om verdere politieke prioritering en aandacht voor wederkerigheid.

Samenvatting

De opkomst van China als economische en politieke grootmacht stelt Nederland voor de vraag hoe hiermee om te gaan. In de Chinanotitie van 2019 formuleert het kabinet als uitgangspunt: *'open waar het kan, beschermend waar het moet, en meer gebaseerd op wederkerigheid.'* Dit geldt in het bijzonder voor technologische samenwerking, die plaatsvindt binnen een bredere competitie tussen het open westerse model en het meer gesloten Chinese model.

Nederland wil deze samenwerking behouden vanwege kansen zoals toegang tot markten, R&D-budgetten, talent en kennisinfrastructuur. Tegelijkertijd moeten risico's op strategische afhankelijkheid en ongewenste technologieoverdracht worden beperkt. Dit rapport onderzoekt hoe deze balans kan worden vormgegeven, met focus op halfgeleiders, fotonica en medicijn-/vaccinontwikkeling.

Een belangrijk verschil tussen Nederland en China ligt in de rol van de overheid. Waar Nederlandse actoren grotendeels autonoom opereren, speelt de Chinese staat een sterke sturende rol. Dit leidt tot politisering van economische en wetenschappelijke samenwerking en vergroot risico's, met name omdat China actief inzet op het verwerven van buitenlandse technologische kennis.

Disclaimer: Dit samenvattend document is opgesteld door het CKN-secretariaat en dient niet te worden beschouwd als het werk van de personen die als auteurs van het rapport worden vermeld.

De belangrijkste risico's zijn strategische afhankelijkheid en ongewenste kennisoverdracht, bijvoorbeeld via afgedwongen technologieoverdracht, militaire toepassingen of niet-wederkerige relaties. Tegelijkertijd verschillen de dynamiek en risico's per sector. In fotonica loopt Nederland voorop, maar kan Chinese interesse toenemen door marktkansen. In halfgeleiders blijft de kenniskloof groot, maar is er blijvende Chinese interesse, vooral op academisch vlak.

Ondanks deze risico's zijn de Nederlandse belangen aanzienlijk. Verminderde samenwerking zou het innovatievermogen en de internationale concurrentiepositie van Nederland schaden. Samenwerking biedt niet alleen toegang tot de Chinese markt en financiering, maar ook tot kennis en talent. Volledige beëindiging is daarom geen realistische optie.

De risico's zijn echter structureel en verbonden aan het Chinese systeem, waardoor ze niet volledig kunnen worden weggenomen. Dit onderstreept het belang van goede kennis, duidelijke richtlijnen en gerichte sturing op samenwerking.

Het huidige beleidskader blijft relevant, maar biedt onvoldoende houvast voor concrete keuzes. Vragen over acceptabele risico's en prioritering van belangen vragen om politieke afweging. In een complexere geopolitieke context kan bovendien ook 'open waar het moet, beschermend waar het kan' relevant worden.

Tot slot is wederkerigheid essentieel. Waar eenzijdige afhankelijkheden risico's vergroten, kunnen wederzijdse afhankelijkheden helpen om risico's te beperken en belangen beter te realiseren, vooral in EU-verband.